Publicatieblad
van de Europese Unie

NL
L-serie

2024/597

7.3.2024

# AANBEVELING (EU) 2024/597 VAN DE COMMISSIE

**van 18 december 2023**

**over het ontwerp van geactualiseerd geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan van Portugal voor de periode 2021-2030 en over de verenigbaarheid van de Portugese maatregelen met de doelstelling van de Unie inzake klimaatneutraliteit en het waarborgen van vooruitgang op het gebied van klimaatadaptatie**

**(Slechts de tekst in de Portugese taal is authentiek)**

DE EUROPESE COMMISSIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 292,

Gezien Verordening (EU) 2018/1999 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 inzake de governance van de energie-unie en van de klimaatactie, tot wijziging van Verordeningen (EG) nr. 663/2009 en (EG) nr. 715/2009 van het Europees Parlement en de Raad, Richtlijnen 94/22/EG, 98/70/EG, 2009/31/EG, 2009/73/EG, 2010/31/EU, 2012/27/EU en 2013/30/EU van het Europees Parlement en de Raad, Richtlijnen 2009/119/EG en (EU) 2015/652 van de Raad, en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 525/2013 van het Europees Parlement en de Raad ([1]), en met name artikel 9, lid 2, en artikel 14, lid 6,

Gezien Verordening (EU) 2021/1119 van het Europees Parlement en de Raad van 30 juni 2021 tot vaststelling van een kader voor de verwezenlijking van klimaatneutraliteit, en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 401/2009 en Verordening (EU) 2018/1999 ([2]), en met name artikel 7, lid 2,

Overwegende hetgeen volgt:

*Aanbevelingen over het ontwerp van geactualiseerd geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan van Portugal voor de periode 2021-2030*

(1) Portugal heeft op 30 juni 2023 zijn ontwerp van geactualiseerd geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan ingediend.

(2) Artikel 3 van en bijlage I bij Verordening (EU) 2018/1999 ("de governanceverordening") regelen welke elementen in het geactualiseerde geïntegreerde nationale energie- en klimaatplan moeten worden opgenomen. De Commissie heeft in december 2022 de richtsnoeren aan de lidstaten voor het proces en de reikwijdte van het opstellen van de ontwerp- en definitieve versie van de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen ([3]) vastgesteld. In de richtsnoeren zijn goede praktijken aangewezen en zijn de gevolgen van recente beleidstechnische, juridische en geopolitieke ontwikkelingen in het energie- en klimaatbeleid geschetst.

(3) In samenhang met het REPowerEU-plan ([4]), en als onderdeel van de cycli 2022 en 2023 van het Europees Semester, heeft de Commissie een grote nadruk gelegd op energie- en klimaatgerelateerde hervormingen en de investeringsbehoeften van de lidstaten om de veiligheid en de betaalbaarheid van energie te vergroten door middel van een snellere groene en billijke transitie. Dit vindt zijn weerslag in de landverslagen voor Portugal van 2022 en 2023 ([5]) en de aanbevelingen van de Raad aan Portugal ([6]). De lidstaten moeten bij hun definitieve geactualiseerde geïntegreerde nationale energie- en klimaatplannen de recentste landspecifieke aanbevelingen van de Raad in aanmerking nemen.

([1]) PB L 328 van 21.12.2018, blz. 1.
([2]) PB L 243 van 9.7.2021, blz. 1.
([3]) Mededeling van de Commissie betreffende richtsnoeren aan de lidstaten voor het actualiseren van de nationale energie- en klimaatplannen voor de periode 2021-2030 (PB L 495 van 29.12.2022, blz. 24).
([4]) COM(2022) 230 final.
([5]) SWD(2022) 623 final; SWD(2023) 622 final.
([6]) (2022/C 334/22), Aanbeveling voor een aanbeveling van de Raad;(2023/C 312/22), aanbeveling voor een aanbeveling van de Raad.

(4) De aanbevelingen van de Commissie ten aanzien van de verwezenlijking van de nationale streefcijfers overeenkomstig de verordening inzake de verdeling van de inspanningen ([7]) zijn gebaseerd op de waarschijnlijkheid dat de lidstaten de streefcijfers voor 2030 zullen verwezenlijken, met inachtneming van de regels voor het gebruik van flexibiliteit krachtens die verordening.

(5) De aanbevelingen van de Commissie inzake koolstofafvang, -gebruik en -opslag hebben tot doel een overzicht te bieden van de beoogde inzet van die technologieën op nationaal niveau, inclusief informatie over de voorgenomen jaarlijkse volumes $CO_2$-opslag tot 2030, per $CO_2$-bron die wordt afgevangen van installaties in de zin van Richtlijn 2003/87/EG van het Europees Parlement en de Raad ([8]) of van andere bronnen, zoals biogene bronnen of directe afvang uit de lucht; over de voorgenomen $CO_2$-transportinfrastructuur, en over de potentiële nationale $CO_2$-opslagcapaciteit en het geïnjecteerde volume $CO_2$ dat volgens de planning in 2030 beschikbaar is.

(6) De aanbevelingen van de Commissie over de prestaties overeenkomstig Verordening (EU) 2018/841 van het Europees Parlement en de Raad inzake landgebruik, verandering in landgebruik en bosbouw (de "LULUCF-verordening") ([9]) gaan in op de naleving door de lidstaten van de "geen debet"-toezegging voor de periode 2021-2025 (periode 1) en de nationale streefcijfers voor de periode 2026-2030 (periode 2), met inachtneming van de in die verordening opgenomen regels inzake het gebruik van flexibiliteit. De aanbevelingen van de Commissie houden er tevens rekening mee dat in periode 1 overtollige emissies krachtens de LULUCF-verordening automatisch aan de verordening inzake de verdeling van de inspanningen worden overgedragen.

(7) Om de aanpassing aan de klimaatverandering de verwezenlijking van de energie- en klimaatmitigatiedoelstellingen naar behoren te laten ondersteunen, is het van essentieel belang de potentiële gevaren van de klimaatverandering in kaart te brengen en een onderzoek te doen naar de klimaatkwetsbaarheden en -risico's die op de betrokken gebieden, bevolkingsgroepen en sectoren van invloed kunnen zijn. De aanbevelingen over aanpassing aan de klimaatverandering van de Commissie beschouwen in hoeverre Portugal in zijn geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen aanpassingsdoelstellingen heeft geïntegreerd die rekening houden met de klimaatrisico's die zouden kunnen verhinderen dat Portugal zijn doelstellingen en streefcijfers van de energie-unie verwezenlijkt. Zonder specifieke geplande en uitgevoerde aanpassingsbeleidslijnen en -maatregelen loopt de verwezenlijking van de doelstellingen van de dimensies van de energie-unie gevaar. Bijzondere aandacht moet uitgaan naar waterbeheer in wijzigende klimaatomstandigheden vanwege het risico op verstoringen van de levering van elektriciteit, doordat overstromingen, hitte en droogte de energieproductie kunnen treffen.

(8) De aanbevelingen van de Commissie met betrekking tot de ambitie op het gebied van hernieuwbare energie zijn gebaseerd op de formule in bijlage II bij Verordening (EU) 2018/1999, op basis van objectieve criteria, en van de belangrijkste beleidslijnen en maatregelen die in het ontwerp van geactualiseerd geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan van Portugal ontbreken voor de tijdige en kosteneffectieve verwezenlijking van de Portugese nationale bijdrage aan het bindende streefcijfer van de Unie voor hernieuwbare energie voor 2030 van ten minste 42,5 %, met het streven dit collectief tot 45 % te verhogen overeenkomstig Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad ter bevordering van energie uit hernieuwbare bronnen ([10]). De aanbevelingen van de Commissie zijn verder gebaseerd op de bijdrage van Portugal aan de specifieke streefcijfers in de artikelen 15 bis, 22 bis, 23, 24 en 25 van die richtlijn en de bijbehorende beleidslijnen en maatregelen om die snel om te zetten en uit te voeren. De aanbevelingen laten zien hoe belangrijk het is een alomvattende langetermijnplanning voor het gebruik van hernieuwbare energie, met name windenergie, te ontwikkelen om de Europese productie-industrie en netwerkexploitanten beter zichtbaar te maken, conform het Pakket Europese windenergie ([11]).

([7]) Verordening (EU) 2018/842 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2018 betreffende bindende jaarlijkse broeikasgasemissiereducties door de lidstaten van 2021 tot en met 2030 teneinde bij te dragen aan klimaatmaatregelen om aan de toezeggingen uit hoofde van de Overeenkomst van Parijs te voldoen, en tot wijziging van Verordening (EU) nr. 525/2013 (PB L 156 van 19.6.2018, blz. 26), zoals gewijzigd bij Verordening (EU) 2023/857 van 19 april 2023 (PB L 111 van 26.4.2023, blz. 1).

([8]) Richtlijn 2003/87/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 oktober 2003 tot vaststelling van een systeem voor de handel in broeikasgasemissierechten binnen de Unie en tot wijziging van Richtlijn 96/61/EG van de Raad (PB L 275 van 25.10.2003, blz. 32).

([9]) Verordening (EU) 2018/841 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2018 inzake de opname van broeikasgasemissies en -verwijderingen door landgebruik, verandering in landgebruik en bosbouw in het klimaat- en energiekader 2030, en tot wijziging van Verordening (EU) nr. 525/2013 en Besluit nr. 529/2013/EU (PB L 156 van 19.6.2018, blz. 1), zoals gewijzigd bij Verordening (EU) 2023/839 van het Europees Parlement en de Raad van 19 april 2023 (PB L 107 van 21.4.2023, blz. 1).

([10]) Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen (PB L 328 van 21.12.2018, blz. 82), zoals gewijzigd bij Richtlijn (EU) 2023/2413 van het Europees Parlement en de Raad van 18 oktober 2023, (PB L 2023/2413, 31.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj).

([11]) Mededeling over het Actieplan voor Europese windenergie, COM(2023) 669 final van 24.10.2023 en Mededeling over het waarmaken van de ambitie van de EU voor hernieuwbare offshore-energie, COM(2023) 668 final.

(9) De aanbevelingen van de Commissie met betrekking tot de nationale bijdrage aan energie-efficiëntie zijn gebaseerd op artikel 4 van Richtlijn (EU) 2023/1791 van het Europees Parlement en de Raad ([12]) betreffende energie-efficiëntie, en op de formule in bijlage I bij die richtlijn, en de bijbehorende beleidslijnen en maatregelen voor de uitvoering daarvan.

(10) In de aanbevelingen van de Commissie wordt bijzondere aandacht besteed aan de streefcijfers, de doelstellingen en de bijdragen en de daarmee verband houdende beleidslijnen en maatregelen om het REPowerEU-plan te verwezenlijken, teneinde de afhankelijkheid van Russische fossiele brandstoffen snel af te bouwen. De aanbevelingen houden rekening met de lessen die zijn getrokken uit de uitvoering van het pakket "Gas besparen voor een veilige winter" ([13]). De aanbevelingen weerspiegelen de noodzaak om het energiesysteem veerkrachtiger te maken in het licht van de verplichtingen krachtens Verordening (EU) 2019/941 van het Europees Parlement en de Raad betreffende risicoparaatheid in de elektriciteitssector ([14]) en Verordening (EU) 2017/1938 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de veiligstelling van de gasleveringszekerheid ([15]), en conform de aanbeveling van de Commissie inzake energieopslag ([16]).

(11) In de aanbevelingen van de Commissie wordt rekening gehouden met de noodzaak om de integratie van de interne energiemarkt te versnellen teneinde de rol van flexibiliteit te versterken en consumenten te empoweren en te beschermen. In de aanbevelingen van de Commissie wordt ook overwogen dat het van belang is om na te gaan hoeveel huishoudens met energiearmoede kampen overeenkomstig artikel 3 van Verordening (EU) 2018/1999 en Aanbeveling (EU) 2023/2407 van de Commissie ([17]).

(12) De aanbevelingen van de Commissie weerspiegelen het belang van voldoende investeringen in onderzoek en innovatie op het gebied van schone energie om hun ontwikkeling en de productiecapaciteit te stimuleren, met inbegrip van passende beleidslijnen en maatregelen voor energie-intensieve industrieën en andere ondernemingen, en de noodzaak om werknemers bij te scholen voor een nettonulindustrie teneinde een sterke, concurrerende en schone economie binnen de Unie te consolideren.

(13) De aanbevelingen van de Commissie bouwen voort op de verbintenissen in het kader van de Overeenkomst van Parijs om het gebruik van fossiele brandstoffen geleidelijk af te bouwen, en op het belang om subsidies voor fossiele brandstoffen geleidelijk af te schaffen.

(14) De aanbevelingen van de Commissie inzake investeringsbehoeften zijn in lijn met de beoordeling door de Commissie van de vraag of het ontwerp van geactualiseerd plan van Portugal een algemeen overzicht biedt van de investeringsbehoeften om de doelstellingen, streefcijfers en bijdragen voor alle dimensies van de energie-unie te verwezenlijken; de financieringsbronnen aangeeft, met een onderscheid tussen particuliere en publieke bronnen; de investeringen omschrijft overeenkomstig het Portugese herstel- en veerkrachtplan, territoriale plannen voor een rechtvaardige transitie van Portugal en de landspecifieke aanbevelingen voor 2022-2023 vanuit het Europees Semester, en een robuuste macro-economische beoordeling omvat van de geplande beleidslijnen en maatregelen. Het geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan (NECP) moet de transparantie en de voorspelbaarheid van nationale beleidslijnen en maatregelen waarborgen, ter ondersteuning van de investeringszekerheid.

(15) De aanbevelingen van de Commissie weerspiegelen het cruciale belang van een brede regionale raadpleging en een vroegtijdige en inclusieve raadpleging over het plan, met doeltreffende inspraak van een publiek dat over voldoende informatie en tijd beschikt, overeenkomstig het Verdrag van Aarhus ([18]).

([12]) Richtlijn (EU) 2023/1791 van het Europees Parlement en de Raad van 13 september 2023 betreffende energie-efficiëntie en tot wijziging van Verordening (EU) 2023/955 (herschikking) (PB L 231 van 20.9.2023, blz. 1).

([13]) Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's "Gas besparen voor een veilige winter", (COM(2022) 360 final).

([14]) Verordening (EU) 2019/941 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende risicoparaatheid in de elektriciteitssector en tot intrekking van Richtlijn 2005/89/EG (PB L 158 van 14.6.2019, blz. 1).

([15]) Verordening (EU) 2017/1938 van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2017 betreffende maatregelen tot veiligstelling van de gasleveringszekerheid en houdende intrekking van Verordening (EU) nr. 994/2010 (PB L 280 van 28.10.2017, blz. 1).

([16]) Aanbeveling van de Commissie van 14 maart 2023 inzake energieopslag — ter ondersteuning van een koolstofvrij en veilig energiesysteem in de EU (PB C 103 van 20.3.2023, blz. 1).

([17]) Aanbeveling (EU) 2023/2407 van de Commissie van 20 oktober 2023 over energiearmoede, C/2023/4080 (PB L 2023/2407, 23.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2023/2407/oj).

([18]) Verdrag betreffende toegang tot informatie, inspraak in besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden van 25 juni 1998 (het "Verdrag van Aarhus").

(16) De aanbevelingen van de Commissie over een rechtvaardige transitie weerspiegelen de beoordeling van de vraag of het Portugese plan de toepasselijke sociale, werkgelegenheids- en vaardigheidseffecten van de klimaat- en energietransitie in voldoende mate in beeld brengt, en schetsen passende flankerende beleidslijnen en maatregelen om een rechtvaardige transitie te bevorderen en tot de bevordering van mensenrechten en gendergelijkheid bij te dragen.

(17) De aanbevelingen van de Commissie aan Portugal worden geschraagd door de beoordeling van het ontwerp van geactualiseerd NECP van Portugal ([19]), dat tegelijk met deze aanbeveling wordt gepubliceerd.

(18) Portugal moet terdege rekening houden met deze aanbevelingen bij het opstellen van zijn definitieve geactualiseerde geïntegreerde NECP, dat uiterlijk 30 juni 2024 moet worden ingediend.

*Aanbevelingen inzake de verenigbaarheid met de Uniedoelstelling inzake klimaatneutraliteit en met het waarborgen van vooruitgang op het gebied van aanpassing aan de klimaatverandering*

(19) Krachtens Verordening (EU) 2021/1119 ("de Europese klimaatwet") moet de Commissie beoordelen of de nationale maatregelen verenigbaar zijn met de doelstelling inzake klimaatneutraliteit en met het waarborgen van vooruitgang op het gebied van aanpassing aan de klimaatverandering. De Commissie heeft de verenigbaarheid van de Portugese maatregelen met deze doelstellingen beoordeeld ([20]). De onderstaande aanbevelingen zijn op die beoordeling gebaseerd. Portugal moet terdege rekening houden met deze aanbevelingen en daaraan gevolg geven overeenkomstig de Europese klimaatwet.

(20) De meest kwetsbare gemeenschappen zijn de gemeenschappen die een grotere kans hebben om de gevolgen van de klimaatverandering te ondervinden. De ongelijke blootstelling aan en kwetsbaarheid voor de klimaateffecten van verschillende regio's en sociaal-economische groepen werkt reeds bestaande ongelijkheden en kwetsbaarheden in de hand. Een rechtvaardige veerkracht moet de ongelijke last van klimaatrisico's verminderen en garant staan voor een gelijke verdeling van de aanpassingsvoordelen. Lokaal bestaan er vaardigheden die de klimaatbestendigheid breder kunnen beïnvloeden. De voorbereiding en uitvoering van subnationaal aanpassingsbeleid is van groot belang.

BEVEELT PORTUGAL HIERBIJ AAN ACTIE TE ONDERNEMEN OM:

**BETREFFENDE HET ONTWERP VAN GEACTUALISEERD NATIONAAL ENERGIE- EN KLIMAATPLAN KRACHTENS VERORDENING (EU) 2018/1999**

1. Prognoses te verstrekken om aan te tonen hoe de nationale broeikasgasdoelstelling van -42 % in 2030 ten opzichte van de niveaus van 2005 overeenkomstig de verordening inzake de verdeling van de inspanningen door de bestaande en geplande beleidslijnen en maatregelen wordt behaald. Indien nodig aanvullende beleidslijnen en maatregelen te specificeren, ook voor methaan, $N_2O$ en F-gassen uit industriële processen en productgebruik, landbouw en afvalbeheer, of hoe de in het kader van de verordening inzake de verdeling van de inspanningen beschikbare flexibiliteit wordt ingezet om naleving te waarborgen. Aanvullende inlichtingen over de beleidslijnen en maatregelen te verstrekken, en het toepassingsgebied, het tijdschema en, waar mogelijk, het verwachte effect van de broeikasgas-emissiereductie van die beleidslijnen en maatregelen duidelijk uiteen te zetten, ook voor maatregelen in het kader van financieringsprogramma's van de Unie, zoals het gemeenschappelijk landbouwbeleid.

2. De hoeveelheid $CO_2$-emissies in kaart te brengen die jaarlijks tot 2030 kunnen worden afgevangen, met inbegrip van de bron. Aanvullende details te verstrekken over de wijze waarop afgevangen $CO_2$ zal worden vervoerd. De totale $CO_2$-opslagcapaciteit in beeld te brengen en het geïnjecteerde volume dat uiterlijk in 2030 beschikbaar is.

3. De LULUCF-prognoses bij te werken zodat deze een weerspiegeling vormen van de methodologische beoordeling van de nationale inventarissen en te kwantificeren wat het verwachte effect is van het beleid en de maatregelen die zijn aangekondigd, om te zorgen dat de broeikasgasverwijderingen in deze sector inderdaad overeenkomen met de "geen debet"-regel voor 2025, met het EU-brede nettoverwijderingsdoel voor 2030 van -310 $MtCO_2eq$ en met het landspecifieke verwijderingsdoel van -968 $ktCO_2eq$ zoals bepaald in Verordening (EU) 2018/841. Duidelijke inlichtingen te verstrekken over de wijze waarop overheidsmiddelen (zowel Uniemiddelen, met inbegrip van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, als staatssteun) en particuliere financiering via koolstoflandbouwregelingen consequent en doeltreffend worden gebruikt om het nationale streefcijfer voor nettoverwijdering te behalen. Inlichtingen te verstrekken over de stand van zaken en de te boeken vooruitgang bij het waarborgen van verbeteringen tot hogere niveaus/specifieke geografische data voor toezicht, rapportage en controle, overeenkomstig deel 3 van bijlage V bij Verordening (EU) 2018/1999.

([19]) SWD(2023) 922.

([20]) Voortgangsverslag over klimaatactie in de EU 2023, COM(2023) 653 final, en het werkdocument van de diensten van de Commissie — beoordeling van de vooruitgang op het gebied van aanpassing aan de klimaatverandering in de afzonderlijke lidstaten overeenkomstig de Europese klimaatwet, SWD(2023) 932 final.

4. Een nadere analyse te verstrekken van de relevante klimaatkwetsbaarheden en -risico's met betrekking tot de verwezenlijking van de nationale doelstellingen, streefcijfers en bijdragen en de beleidslijnen en maatregelen binnen de verschillende dimensies van de energie-unie. Het verband met de specifieke doelstellingen en beleidsmaatregelen van de energie-unie die door de beleidslijnen en maatregelen voor de aanpassing moeten worden ondersteund, beter uiteen te zetten en te kwantificeren. Bijzondere aandacht te besteden aan waterbeheer in wijzigende klimaatomstandigheden vanwege het risico op verstoringen van de levering van elektriciteit, doordat overstromingen, hitte en droogte de energieproductie kunnen treffen.

5. De ambitie van het aandeel energie uit hernieuwbare bronnen te verhogen tot ten minste 51 % als bijdrage aan het bindende streefcijfer van de EU voor hernieuwbare energie voor 2030 overeenkomstig artikel 3, lid 1, van Richtlijn (EU) 2018/2001, zoals gewijzigd door Richtlijn (EU) 2023/2413 volgens de formule in bijlage II bij Verordening (EU) 2018/1999. Een indicatief traject voor het bereiken van de referentiepunten voor 2025 en 2027 bij te voegen overeenkomstig artikel 4, punt a), 2), van Verordening (EU) 2018/1999.

6. Geraamde trajecten en een langetermijnplan te bieden voor de uitrol van hernieuwbare-energietechnologieën voor de komende tien jaar, met vooruitzichten voor 2040. Een indicatief streefcijfer voor innovatieve technologieën voor hernieuwbare energie op te nemen, overeenkomstig Richtlijn (EU) 2018/2001, zoals gewijzigd. Indicatieve streefcijfers op te nemen als bijdrage aan het indicatieve substreefcijfer in gebouwen en de industrie voor 2030, en aan het bindende substreefcijfer voor hernieuwbare brandstoffen van niet-biologische oorsprong (RFNBO's) in de industrie voor 2030, overeenkomstig Richtlijn (EU) 2018/2001, zoals gewijzigd. De bindende doelstellingen voor verwarming en koeling voor 2021-2025 en 2026-2030 op te nemen, en een indicatief streefcijfer op te nemen om de aanvullingen van bijlage I bis bij Richtlijn (EU) 2018/2001 te behalen. Een indicatief streefcijfer op te nemen voor stadsverwarming en -koeling voor 2021-2030. Te specificeren welk streefcijfer Portugal beoogt te behalen in de vervoerssector middels een verplichting voor brandstofleveranciers, onder meer via een substreefcijfer voor geavanceerde biobrandstoffen en hernieuwbare brandstoffen van niet-biologische oorsprong, met de waarborg dat het minimumniveau voor deze brandstoffen in 2030 in stand blijft.

7. Gedetailleerde en gekwantificeerde beleidslijnen en maatregelen zo op te nemen dat de nationale bijdrage van Portugal aan het bindende streefcijfer van de EU voor hernieuwbare energie voor 2030 van ten minste 42,5 % tijdig en kosteneffectief kan worden verwezenlijkt, met het streven dit collectief tot 45 % te verhogen. In het bijzonder te beschrijven hoe Portugal de uitrol van hernieuwbare energie wil versnellen door de toepassing van hernieuwbare-stroomafnameovereenkomsten, en de publicatie op te nemen van een langetermijnschema voor ten minste de komende vijf jaar over de verwachte steuntoewijzing.

8. Ramingen op te nemen voor de levering van biomassa per grondstof en voor de herkomst van de grondstof, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen binnenlandse productie en invoer. Een beoordeling op te nemen van de binnenlandse productie van bosbiomassa voor energiedoeleinden in 2021-2030, overeenkomstig de aangescherpte duurzaamheidscriteria in artikel 29 van Richtlijn (EU) 2018/2001, zoals gewijzigd. Een beoordeling op te nemen van de verenigbaarheid van het voorgenomen gebruik van bosbiomassa voor energieproductie met de Portugese verplichtingen op grond van de herziene LULUCF-verordening, met name voor 2026-2030, naast de nodige nationale beleidslijnen en maatregelen om die verenigbaarheid te waarborgen. Nadere maatregelen op te nemen ter bevordering van de duurzame productie van biomethaan, in het licht van het potentieel voor duurzaam biogas/biomethaan in Portugal, het profiel van het aardgasverbruik en de bestaande infrastructuur, het gebruik van digestaat en biogene $CO_2$-toepassingen.

9. Voor zover mogelijk een tijdschema te verstrekken voor de stappen tot vaststelling van wetgevende en niet-wetgevende beleidslijnen en maatregelen tot omzetting en uitvoering van Richtlijn (EU) 2018/2001, zoals gewijzigd, met name voor de in de vorige punten genoemde maatregelen.

10. Een nationale energie-efficiëntiebijdrage over het eindenergieverbruik op te nemen in het bindende streefcijfer voor finaal energieverbruik van de EU voor 2030 overeenkomstig artikel 4 van en bijlage I bij Richtlijn (EU) 2023/1791, of gelijk aan de gecorrigeerde indicatieve nationale bijdrage die de Commissie overeenkomstig artikel 4, lid 5, van die richtlijn uiterlijk 1 maart 2024 aan elke lidstaat zal zenden. Een nationale bijdrage inzake energie-efficiëntie van primair energieverbruik op te nemen in het indicatieve EU-streefcijfer voor primair energieverbruik, overeenkomstig artikel 4 van en bijlage I bij Richtlijn (EU) 2023/1791. Te specificeren hoeveel energie de overheidsinstanties minder moeten verbruiken, uitgesplitst per sector, de totale vloeroppervlakte van verwarmde en/of gekoelde gebouwen die eigendom zijn van overheidsinstanties die jaarlijks moeten worden gerenoveerd of de overeenkomstige jaarlijkse energiebesparingen die moeten worden gerealiseerd.

11. Volledige beleidslijnen en maatregelen vast te stellen om de nationale bijdragen op het gebied van energie-efficiëntie te verwezenlijken, met name hoe het beginsel "energie-efficiëntie eerst" zal worden uitgevoerd. Robuuste financieringsprogramma's voor energie-efficiëntie en steunregelingen te specificeren die particuliere investeringen en aanvullende medefinanciering kunnen activeren. Informatie te verstrekken over de energiebesparingsmaatregelen waarmee tegen 2030 de vereiste hoeveelheid cumulatieve energiebesparingen bij de eindafname worden gewaarborgd, en over de maatregelen om energieaudits en energiebeheersystemen te bevorderen.

12. Geactualiseerde ambitieniveaus op te nemen om een zeer energie-efficiënt en gedecarboniseerd gebouwenbestand te waarborgen, waarbij bestaande gebouwen tegen 2050 worden getransformeerd in emissievrije gebouwen. Tussentijdse mijlpalen voor 2030 en 2040 op te nemen, en een vergelijking van deze mijlpalen met de meest recente langetermijnrenovatiestrategie. Meer informatie op te nemen over de gerelateerde maatregelen voor gebouwen, met de verwachte gevolgen daarvan voor de energiebesparing.

13. De veerkracht van het energiesysteem te versterken door duidelijke doelstellingen en maatregelen vast te stellen om het hoofd te bieden aan een beperkte of onderbroken energielevering en door beleidslijnen en maatregelen voor te stellen om de noodzaak van aanpassing aan de klimaatverandering in het energiesysteem te integreren. Te analyseren of de olie-infrastructuur (waaronder raffinaderij en olievoorraden) toereikend is in het licht van de verwachte daling van de vraag naar olie en de overgang naar alternatieven met een lagere koolstofuitstoot.

14. Duidelijke doelstellingen en streefcijfers voor te stellen voor vraagrespons om de flexibiliteit van het energiesysteem te verbeteren, in het licht van een evaluatie van de flexibiliteitsbehoeften, en te beschrijven hoe de integratie van het energiesysteem wordt vergemakkelijkt in samenhang met artikel 20 bis van Richtlijn (EU) 2018/2001, zoals gewijzigd. De maatregelen te omschrijven waarmee beter concurrerende detailhandelsmarkten worden bevorderd en de consumenten op die markten meer invloed krijgen.

15. De aanpak van energiearmoede verder te ontwikkelen door een beoordeling van de situatie van de momenteel getroffen huishoudens op te nemen en een specifieke meetbare reductiedoelstelling aan te geven, zoals vereist bij Verordening (EU) 2018/1999, rekening houdend met Aanbeveling (EU) 2023/2407. Aanvullende details verstrekken over bestaande en potentiële maatregelen om energiearmoede aan te pakken, en over de specifieke financiële middelen vanuit het oogpunt van sociaal beleid (betaalbaarheid) en structurele energiemaatregelen, met name wat betreft toegang tot energie-efficiëntie, renovatie van gebouwen en hernieuwbare energie. Toe te lichten hoe energie-efficiëntiemaatregelen in het kader van de verplichtingsregeling voor energie-efficiëntie ter vermindering van energiearmoede naar verwachting worden ingezet, zoals vereist krachtens Verordening (EU) 2018/1999.

16. De nationale doelstellingen op het gebied van onderzoek, innovatie en concurrentievermogen voor de uitrol van schone technologieën nader te verduidelijken, waarbij een traject voor 2030 en 2050 wordt vastgesteld om de decarbonisatie van de industrie te ondersteunen en de transitie van ondernemingen naar een nettonul- en circulaire economie te bevorderen. Beleidslijnen en maatregelen voor te stellen om de ontwikkeling van nettonulprojecten te bevorderen, met inbegrip van projecten die van belang zijn voor energie-intensieve industrieën. Een voorspelbaar en vereenvoudigd regelgevingskader voor vergunningsprocedures voor te stellen, evenals de manier waarop de toegang tot nationale financiering waar nodig wordt vereenvoudigd. Nadere beleidslijnen en maatregelen te bieden voor de digitalisering van het energiesysteem, de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van schone energie, en voor het faciliteren van open handel voor veerkrachtige en duurzame toeleveringsketens van belangrijke nettonulcomponenten en -apparatuur.

17. De hervormingen en maatregelen te beschrijven om de particuliere investeringen te activeren die nodig zijn om de energie- en klimaatdoelstellingen te behalen. De analyse van investeringsbehoeften verbeteren en uitbreiden om een alomvattend en consistent overzicht te geven van de publieke en particuliere investeringsbehoeften per sector en geaggregeerd. Een top-downbenadering voor de hele economie aan te vullen met een projectspecifieke bottom-upbeoordeling. Een uitsplitsing van de totale investeringsbehoeften toe te voegen met aanvullende informatie over de nationale, regionale en EU-financieringsbronnen en particuliere financieringsbronnen die moeten worden geactiveerd. Een korte beschrijving toe te voegen van het soort financiële steunregeling die is geselecteerd voor de uitvoering van de beleidslijnen en maatregelen die worden gefinancierd uit de overheidsbegroting, Uniefinanciering, en het gebruik van gemengde financiële instrumenten waarbij gebruik wordt gemaakt van subsidies, leningen, technische bijstand en overheidsgaranties, met inbegrip van de rol van nationale stimuleringsbanken in de respectieve regelingen en/of de wijze waarop particuliere financiering wordt geactiveerd. Acht te slaan op het kosteneffectief genereren van overdrachten naar andere lidstaten met de verordening inzake de verdeling van de inspanningen als financieringsbron. Een grondige beoordeling van de macro-economische gevolgen van de geplande beleidslijnen en maatregelen te verstrekken.

18. Te schetsen hoe de beleidslijnen en maatregelen in het geactualiseerde plan overeenkomen met het Portugese herstel- en veerkrachtplan, inclusief het REPowerEU-hoofdstuk.

19. Nader toe te lichten hoe en wanneer Portugal voornemens is de subsidies voor fossiele brandstoffen geleidelijk af te bouwen.

20. Meer gedetailleerde inlichtingen te verstrekken over de gevolgen op sociaal gebied en op het gebied van werkgelegenheid en vaardigheden, of andere verdelingseffecten, van de klimaat- en energietransitie, en over de geplande doelstellingen, beleidslijnen en maatregelen ter ondersteuning van een rechtvaardige transitie. De vorm van de steun, het effect van de initiatieven, de doelgroepen en de toegewezen middelen te specificeren, met inachtneming van de aanbeveling van de Raad inzake het garanderen van een rechtvaardige transitie naar klimaatneutraliteit ([21]). Voor zover mogelijk meer elementen op te nemen om een passende analytische basis te bieden voor de voorbereiding van een toekomstig sociaal klimaatplan, overeenkomstig Verordening (EU) 2023/955 van het Europees Parlement en de Raad ([22]), met inbegrip van aanwijzingen over de wijze waarop de uitdagingen en de sociale gevolgen voor de kwetsbaarsten van het emissiehandelssysteem voor de verbranding van brandstoffen in gebouwen, het wegvervoer en andere sectoren moeten worden beoordeeld, en om potentiële begunstigden en een toepasselijk beleidskader in kaart te brengen. Toe te lichten hoe het in het NECP vastgestelde beleidskader zal bijdragen tot de voorbereiding van het sociaal klimaatplan van Portugal en hoe de samenhang tussen de twee plannen wordt gewaarborgd.

21. Een duidelijk en gedetailleerd overzicht te geven van de wijze waarop alle betrokken autoriteiten, burgers en belanghebbenden, met inbegrip van de sociale partners, middels het raadplegingsproces kunnen participeren bij de voorbereiding van zowel het ontwerp als het definitieve geactualiseerde plan. Een samenvatting te geven van de standpunten van de verschillende partijen alsmede een samenvatting van de wijze waarop de tijdens de raadplegingen geuite standpunten in het plan zijn geïntegreerd.

22. De reeds goede regionale samenwerking met buurlanden uit te breiden, met name door te beschrijven hoe Portugal voornemens is uiterlijk 2025 een kader voor samenwerking met andere lidstaten tot stand te brengen overeenkomstig artikel 9 van Richtlijn (EU) 2018/2001, zoals gewijzigd. De vaststelling te faciliteren van een gemeenschappelijke solidariteitsovereenkomst voor de gasleveringszekerheid met de buurlanden (Spanje).

**BETREFFENDE DE VERENIGBAARHEID VAN NATIONALE MAATREGELEN MET DE DOELSTELLING INZAKE KLIMAATNEUTRALITEIT EN HET WAARBORGEN VAN VOORUITGANG OP HET GEBIED VAN AANPASSING AAN DE KLIMAATVERANDERING KRACHTENS VERORDENING (EU) 2021/1119**

1. Bij het opstellen en uitvoeren van het Portugese klimaataanpassingsbeleid belanghebbenden te raadplegen die bijzonder kwetsbaar zijn voor de gevolgen van klimaatverandering. De processen en resultaten van die raadplegingen vast te leggen. Mechanismen instellen of verbeteren waarmee de subnationale beleidslijnen regelmatig worden herzien en geactualiseerd.

Gedaan te Brussel, 18 december 2023.

*Voor de Commissie*
Kadri SIMSON
*Lid van de Commissie*

([21]) Aanbeveling van de Raad van 16 juni 2022 inzake het garanderen van een rechtvaardige transitie naar klimaatneutraliteit (PB C 243 van 27.6.2022, blz. 35).

([22]) Verordening (EU) 2023/955 van het Europees Parlement en de Raad van 10 mei 2023 tot oprichting van een sociaal klimaatfonds en tot wijziging van Verordening (EU) 2021/1060 (PB L 130 van 16.5.2023, blz. 1).